

AANTEKENEN

Autoriteit Financiële Markten
t.a.v. Mw. drs. Laura van Geest
Vijzelgracht 50
1017 HS Amsterdam

Vooruit per email: laura.vangeest@afm.nl

Betreft: 'Opmerkelijke belastingconstructies' -
rapport IBO 'Licht uit, spot aan: vermogensverdeling'

Amsterdam, 13 september 2023

Geachte mevrouw Van Geest,

Wij schrijven u in onze hoedanigheid van maatschappelijk geëngageerde fiscalisten die verbonden zijn aan The Floris (www.thefloris.nl), een algemeen nut beogende instelling die beoogt de relatie tussen overheid en belastingplichtigen te verbeteren door het verdiepen en nuanceren van het debat over fiscaliteit.

Al geruime tijd volgen wij met grote belangstelling uw columns in Het Financieele Dagblad en daarin lezen we hoe u aankijkt tegen de hoge prijs van een low trust samenleving (FD 18 november 2022). U schrijft dat het verstandig is om weerstand te bieden aan symboolwetgeving en meer op inhoud en slagkracht te sturen, dan op regels. Ook uw column over 'complicit' gedrag en 'priming' (onbewust bijdragen aan low trust door weg te kijken, of door blind te vertrouwen dat het wel goed zit, FD 23 december 2022), prikkelt ons om u aan te schrijven. We hebben namelijk reden om te denken dat er spanning zit tussen uw - door ons bewonderde - rol als voorvechter van een high trust society en uw taak als voorzitter van het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) 'Licht uit, spot aan: de vermogensverdeling'.

Zoals u wellicht heeft vernomen, is in de fiscale beroepsgroep veel commotie ontstaan over de in Bijlage X bij het rapport opgesomde “Opmerkelijke belastingconstructies”. En dan druk ik me voorzichtig uit. Het is ons duidelijk dat de inhoud van deze bijlage, waaraan wordt gerefereerd in het rapport, is samengesteld door voormalige collega’s van het Ministerie van Financiën die u ook hebben gevraagd op te treden als voorzitter¹.

Uit de reactie van het kabinet op het IBO-rapport blijkt haar sterke verwevenheid met de ambtenaren van het Ministerie van Financiën, nu er geen enkele reflectie heeft plaatsgevonden op de tien genoemde “opmerkelijke belastingconstructies” maar wel wordt “geconstateerd” dat de fiscale onevenwichtigheden, opmerkelijke belastingconstructies en negatief geëvalueerde fiscale regelingen te lang over het hoofd zijn gezien en dat deze moeten worden aangepakt². Dat klinkt reuze daadkrachtig, maar voor fiscaal ingewijden is hier, als je ziet waar de beweerdelijke constructies de facto over gaan, sprake van een evidente, politiek ingestoken framing. De legitimiteit van (dit deel van) het IBO-rapport en de acties die daaruit voortvloeien, waaronder de reeds gerealiseerde aftopping van de giftenaftrek in het Belastingplan 2023, staan daarmee dan ook ter discussie.

Wij hebben zeer gegronde redenen om u, uiteraard gefundeerd en gemotiveerd, opmerkzaam te maken op het feit dat in de beschrijving van deze “opmerkelijke belastingconstructies” daadwerkelijk misleidende frames worden gebruikt die ten onrechte de kwalificaties van “oneigenlijk gebruik” en “opmerkelijke belastingconstructies” oproepen om vervolgens te worden aangewend als een Orwelliaanse motivering voor wetswijzigingen. De formuleringen zien eruit als een weloverwogen generieke aanklacht ten aanzien van “de rijkste 1% van de bevolking”, waarbij bovendien - naar inmiddels is gebleken - het actief gebruik van de media³ en publieke klik- of klaaglijnen⁴ niet wordt geschuwd. Veel kwalijker en verontrustender is nog dat de formuleringen dermate politiek zijn geladen en gekleurd dat we kunnen spreken van opzettelijke misleiding. Die misleidingen zijn te analyseren in “unspeak” en “doublespeak” en beide zijn onwaardig voor een betamelijk handelende overheid en magistratelijk handelende ambtenaren.

¹ Over de relatie tussen uw rol als voorzitter en het Ministerie van Financiën werden intussen Kamervragen gesteld en gedeeltelijk beantwoord: Kamerstuk 32130-154 vraag 32 en antwoorden 32130 – 156 d.d. 7 juni 2023.

² Kamerstukken II 2022/2023 36200 IX, nr. 4, blz. 3.

³ NOS journaal 15 augustus 2022 opent met een als scoop verpakte opening: ‘Vermogenden gebruiken eigen goede doelen als belastingconstructie’.

⁴ Volgens Kamerbrief 29 november 2022 wordt op basis van de taakopdracht die volgt uit het IBO rapport Vermogensverdeling van olopemd € 550 miljoen structureel een internetconsultatie gestart, waarbij eenieder, ook anoniem, jaarlijks voorbeelden van belastingconstructies mag aandragen ten behoeve van het Ministerie van Financiën.

Met een unspeak wordt, zoals u mogelijk weet, een politieke lading bedoeld, waarmee elk onderscheid wordt vermorzeld⁵; het doel van een unspeak is om, zoals het woord zegt, elke mogelijke andere visie bij voorbaat te diskwalificeren. Met een doublespeak wordt hier gerefereerd aan een bewuste poging de verontwaardiging bij het publiek en ook het parlement aan te wakkeren, waarbij echter de waarheid wordt verhuld⁶; hier worden feiten dusdanig selectief gepresenteerd dat ze de lading niet dekken maar de suggestie is er niet minder om. 'Waar rook is, is vuur', doet de rest.

De stelligheid waarmee de constructies worden neergezet, zijn van dien aard dat de fiscaal niet onderlegden vrijwel geen andere mening overblijft dan dit ook “buitengewoon opmerkelijk” te vinden. En daarmee is de uiterst twijfelachtige basis gelegd voor wetgeving, zonder enige fundamentele maatschappelijke of politieke discussie.

Wij hebben de indruk dat u zelf als “omstander” slachtoffer bent van de voornoemde unspeak en doublespeak. U was in uw rol als voorzitter desalniettemin toch “complicit” omdat u er – naar wij aannemen – destijds vanuit bent gegaan dat de beweringen en constatering van het Ministerie van Financiën wel deugdelijk zullen zijn geweest. Dat is weliswaar begrijpelijk en denkbaar, maar helaas ook ongerechtvaardigd.

Als maatschappelijk betrokken fiscalisten bij The Floris zijn wij geschokt door het gebrek aan rechtsstatelijk respect in de beschrijving van de voorbeelden en de daaropvolgende acties van de Staatssecretaris van Fiscaliteit. Wij maken er ons dan ook ernstig zorgen over dat “Het Losgebroken Wantrouwen in de samenleving”⁷ ook rondwaart op de burelen van het Ministerie van Financiën. Naar de redenen hiervan blijft het voor ons gissen, al heeft Prof. mr. dr. P.G.H. Albert in zijn publicatie “Fiscale armoede” in februari 2023 in het Nederlands Tijdschrift van Fiscaal Recht (NFR 2023/323, zie bijlage) een vrij waarschijnlijk scenario geschetst. Het werkelijke motief van het hameren op “belastingconstructies” is volgens hem niet de wens om belastingontwijking tegen te gaan, maar het verbloemen van de fiscale inertie van het kabinet op hoofdlijnen die juist gaan over vermogensverdeling. Dat blijkt uit

⁵ “Unspeak itself does violence: to meaning. It seeks to annihilate distinctions. Because meaning is socially constructed, the Unspeak that skews meaning for political ends can itself properly be called ‘anti-social’, in: Steven Poole, *‘Unspeak: How Words become Weapons, How Weapons Become a Message, and how that Message becomes reality’*, Grove Press 2007, hoofdstuk 10.

⁶ William Lutz, *Doublespeak: from ‘Revenue Enhancement’ to ‘Terminal Living’: How Government, Business, Advertisers, and others use language to deceive you*, Harper Perennial 1990. Doublespeak is language that avoids or shifts responsibility, language that is at variance with its real or purported meaning. It is language that conceals or prevents thought: rather than extending thought, doublespeak limits it.

⁷ Ewoud Kieft, *Vechten voor Democratie*, 2022, p. 93.

grote, maar zeer politiek gevoelige dossiers, zoals hij deze beschrijft. Los van Alberts goed onderbouwde opinie, gaat het ons om de evidente oneigenlijkheid van de redenen en dat blijkt uit de beschreven “belastingconstructies” die op hun fiscale merites gewogen die lading absoluut niet dekken.

Intussen is de meest vitale methode om een ongelijke vermogensverdeling tegen te gaan afgesneden door de wetwijziging als direct gevolg van het IBO-rapport en de daarin als eerste beschreven “ongebruikelijke belastingconstructie”. Dat komt omdat substantiële belemmeringen zijn opgeworpen om belangen in vennootschappen over te dragen aan ANBI’s door de arbitraire aftopping van de periodieke giftenaftrek. Bij de eenzijdige beschrijving van deze “opmerkelijke belastingconstructie” is niet vermeld dat een dergelijke grote schenking aan een ANBI gepaard gaat met belastingheffing over een fictieve winst op het belang in de vennootschap, die in de praktijk altijd geneutraliseerd werd met de giftenaftrek. Per saldo bestond er dus in het geheel géén aftrek voor deze groep rijkste donateurs, waarover het eerste voorbeeld gaat. Door die giftenaftrek af te toppen, zijn deze zogenoemde stewardship-structuren in Nederland niet meer mogelijk. U kunt hierover meer lezen in de publicaties in bijlage (“De Patagonia-revolutie wordt gesmoord”).

Over de gehele breedte zijn de genoemde “opmerkelijke belastingconstructies” de afgelopen periode geëvalueerd in de fiscale vakliteratuur en in feite zijn geen van deze “constructies” zelfs maar een begin van “opmerkelijk”, maar eerder een simpel gevolg van bestaande wet- en regelgeving. In enkele gevallen is sprake van een onjuist standpunt van belastingplichtigen, wat evenmin herleid kan worden tot een “belastingconstructie”, laat staan een opmerkelijke. Ook worden bij de beschrijving van de “belastingconstructies” doodleuk elementen weggelaten die deze constructie bepaald minder voordelig maken, waaruit een doublespeak-intentie tot beïnvloeding van de lezer blijkt. Elke fiscale regeling heeft uiteraard gedragseffecten die voorzienbaar zijn en daarmee niet opmerkelijk. De ophef en polarisatie die hierdoor wordt gecreëerd is dan ook misleidend. In de bijlage bij deze brief treft u een greep uit de publicaties van fiscale auteurs die met betrekking tot de “opmerkelijke belastingconstructies” zijn verschenen in de fiscaal-juridische academische vakpers.

Wij zijn natuurlijk benieuwd naar uw reactie hierop. In uw rol als toezichthouder op het financiële systeem en uw gewichtige nevenfunctie als IBO-voorzitter bent u in onze ogen bij uitstek in staat om hierin van betekenis te zijn. Het IBO-rapport over vermogensverdeling is ook aangegrepen om jaarlijks een ‘consultatie’ te houden waarbij burgers, veelal op anonieme basis, melding kunnen maken van in hun ogen ongebruikelijke belastingconstructies. Dat het hierbij ook vooral om de onderbuik gaat en veel minder over de inhoud, is voor ons evident. Maar wij staan er – u waarschuwt er terecht voor in uw FD-

columns - allemaal omheen en doen of wij dit normaal vinden? Hierin willen wij verandering brengen.

Het vertrouwen tussen overheid en burger is precair en juist de ondernemende en vermogende mensen zijn het eerst geneigd om hun lidmaatschap van de 'Vereniging Nederland' op te zeggen door bijvoorbeeld te emigreren, als er een klimaat ontstaat waarin de 'rijke Barberties' - mede door de overheid in de geur van ontduiking en fraude gezet - moeten hangen zonder enige feitelijke onderbouwing. Dit heeft, behalve op het fundamentele vertrouwen in een overheid die staat voor 'just taxation', directe impact op het financiële systeem van Nederland: bij een mentale en/of fysieke exodus van de meervermogenden zullen de sterkste schouders dan in het geheel geen lasten meer dragen.

Wij gaan hierover dan ook graag met u het gesprek aan en staan u met al onze vakkundigheid terzijde.

Als u de bijgevoegde artikelen leest, bedenkt u dan dat het voor fiscalisten vaak heel lastig is het ongemak tot uitdrukking te brengen van hetgeen hier gebeurt; de formuleringen zijn afgewogen en afgemeten en staan altijd open voor discours. De meeste fiscalisten voelen zich onmachtig wanneer zij een gebrek aan rechtsstatelijk fatsoen tegenkomen, omdat onze professionele grammatica daar niet goed raad mee weet. Het is een feit dat onze juridische opleidingen zijn gebaseerd op een fatsoenlijk functioneren van de verschillende staatsmachten en een inhoudelijk, op argumenten gebaseerd debat. Als dat verschuift ten gunste van een polemisch en politiek, pamflettistische wijze van handelen zonder gegronde onderbouwing, is het voor veel fiscalisten een lastige exercitie om hun onmacht in de juiste bewoordingen tot uitdrukking te brengen. Juist daartoe is stichting The Floris in het leven geroepen; van de overheid wordt een magistratelijke houding verwacht, dat wil zeggen een op materiële waarheidsvinding gerichte, niet vooringenomen houding en The Floris benoemt zaken die hiermee in strijd zijn. Zij laat zich hierbij bijstaan door journalisten en taalcritici.

Graag vernemen wij van u en zullen u over twee weken ook telefonisch proberen te bereiken.

Met hoogachting,

Mr. dr. Ineke A. Koele, advocaat en belastingadviseur Koele Tax & Legal Perspecta, auteur
Mr. N. Idsinga, belastingadviseur Arcagna en universitair docent UvA, auteur
Mr. D. Barmantlo, advocaat en belastingadviseur FT lawyers
Mr R.J. Nieuwland, notarieel adviseur, estate planner en rentmeester, auteur
Mr. T. Hoogwout, belastingadviseur en universitair docent belastingrecht Erasmus
Universiteit, auteur

Bijlagen:

Prof. P.G.H. Albert, Fiscale Armoede, Nederlands Tijdschrift voor Fiscaal Recht 2023/ 323 :
Over de fiscale armoede van 'opmerkelijke belastingconstructies' als fenomeen

Mr T.C. Hoogwout, Opmerkelijke belastingconstructies, Fiscaal Tijdschrift Vermogen, 2022/10
Mr. Hoogwout betoont zich zeer kritisch over de framing van 'opmerkelijke belastingconstructies', bespreekt ze in chronologische volgorde.

Mr. N. Idsinga, Opmerkelijke constructies bij vermogensoverdracht in de familiesfeer, KWEP 2023/1
Mr. Idsinga merkt vooraf, bij bespreking van voorbeeld 8 en 10, op dat het debat veel breder moet worden gevoerd.

Mr. dr. I.A. Koele, 'Excessief Schenken aan ANBI's' - de Patagonia-revolutie wordt gesmoord, Fiscaal Tijdschrift Vermogen 2022/12. Zeer kritische bijdrage over het eerste voorbeeld van de Bijlage X dat zonder deugdelijke motivering heeft geleid tot een substantiële wijziging in de fiscale begeleiding van vermogensoverdracht aan ANBI's als gevolg waarvan deze nu (internationaal ongekende) obstakels kent.

Mr. dr. I.A. Koele, Anbi's in the roaring twenties - de strijd om de macht, KWEP 2023/10.
Over de Orwelliaanse behandeling van het wetsvoorstel giftenaftrek in de Eerste Kamer, waaruit gemotiveerd blijkt dat het wetsvoorstel geen substantiëring heeft.

Mr. R.J. Nieuwland, IBO Vermogensverdeling: opmerkelijke belastingconstructies ? KWEP 2023/9
Expert op het gebied van landgoederen en natuurschoonwet fileert casus 2 in de 'Opmerkelijke belastingconstructies' en concludeert dat de vlag de lading bepaald niet dekt.